

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 14. april 2010

J.nr. 414-1-kh

**Presseorientering
vedr.
forslaget til lagtingslov om Færøernes Forfatning**

Forslaget til lagtingslov om Færøernes Forfatning (forfatningsforslaget), der blev fremsat den 6. marts 2010, har hidtil fået ret begrænset omtale i de færøske nyhedsmedier. Forfatningsforslaget har hidtil ikke været taget op i de skrivende medier, men har tre gange været omtalt i nyhedsindslag/korte temaudsendelser fra Færøernes Radio & TV. Nedenfor følger et resumé af de tre udsendelser.

Radioavisen den 7. marts 2010 kl. 14.00

Forfatningsudvalgets formand Poul Michelsen (PM) fra Folkeflokken redegjorde for, at formålet med det fremlagte forfatningsforslag først og fremmest er at få et resultat ud af de 11 år, man har arbejdet med en færøsk forfatning. Ellers er formålet at få belyst de rettigheder, som færinger har i folkeretlig sammenhæng, således at man får en lov der siger, hvilke rettigheder færinger har som folk og nation, belyser hvilket retssystem der er gældende, hvilke love man skal indordne sig under og hvilke rettigheder man har som borger på Færøerne.

Adspurgt, om forfatningsforslaget tager stilling til rigsfællesskabet, svarede PM, at forslaget ikke tager stilling til rigsfællesskabet. Det beskriver ifølge PM de rettigheder, færingerne har som folk, og at de afgørelser der tages, er det kun det færøske folk, der kan tage, og at det færøske folk kan tage de afgørelser, det vil.

På spørgsmålet, om der i forfatningsforslaget er formuleringer, der er i modstrid med den danske grundlov, svarede PM, at det ikke har været hensigten med forfatningsforslaget, men selvsagt er der nogle rettigheder i dag, som færingerne ikke administrerer, som man med det her mener, man har. Og det er ifølge PM nok så grundlæggende ved forfatningsforslaget, at det beskriver de rettigheder, som folket på Færøerne har.

På spørgsmålet, "hvilke rettigheder har vi fx ikke?", svarede PM, at "vi har faktisk alle rettigheder – det er det som forfatningsforslaget siger. Han tilføjede, at hvis man inddrager rigsfællesskabet i det her, så er det en helt anden diskussion, og det er forslaget egentlig ikke egnet til. Han tvivler dog ikke på, at det bliver en del af debatten i Lagtinget.

Siden redegjorde PM for, at forslaget hidtil kun har været behandlet i udvalget, hvor alle partier har været repræsenteret, og at der har krævet meget at nå til enighed i udvalget. Nu er forslaget klar til debat i partierne og i Lagtinget, hvor han regner med, at der kommer andre holdninger til syne om enkelt paragraffer, som det også er annonceret i bemærkningerne til forfatningsforslaget.

Det er meningen, at den nye forfatning skal afløse den gældende styrelsesordning for Færøerne. Adspurgt, om den kan benyttes som grundlov for Færøerne, hvis Færøerne engang vælger at blive en selvstændig stat, svarede PM, at det her er en grundlov og en styrelsesordning for Færøerne, som skal kunne virke både under den nuværende ordning og under en ordning, hvor Færøerne er selvstændig.

PM håber, at forfatningsforslaget kan færdigbehandles i Lagtinget inden sommerferien.

Udsendelsen ”Eygsjón” (I sigte) den 12. marts 2010

Udsendelse ”Eygsjón” blev indledt med spørgsmålet, om loven om Færøernes Forfatning er loven, der er over alle andre love. Til at belyse forfatningsforslagets status var de to advokater Hans Trygví Teirin (HTT) og Barður Larsen i studiet.

HTT, der i sin tid var med til at udarbejde den gældende færøske styrelsesordning, startede med at sige, at forfatningsforslaget også kan kaldes en grundlov, men kaldes nu Færøernes Forfatning. Han gætter, at valget af den titel er politisk begrundet - og at hele sagen på en måde er politisk. Ifølge HTT ser man ikke af forslaget, om det er et hjemmestyre eller en selvstændig stat.

BL, der har siddet i det tidligere færøske grundlovsudvalg, svarede på spørgsmålet, om det mere er en hjemmestyreforfatning end en selvstændighedsgrundlov, at de forskellige politiske faktorer kommer til at afgøre, hvilken status dokumentet får.

De to advokater blev herefter anmodet om at rangordne grundloven, hjemmestyreloven og forfatningsforslaget.

HTT vil ikke vægte forfatningsforslaget ret højt, så han vil sætte grundloven øverst, siden hjemmestyreloven og så forfatningsforslaget. Ifølge HTT må man ikke glemme den politiske realitet, at man lever i et hjemmestyre, som er en ordening under en anden forfatning.

BL vil sætte grundloven øverst, siden hjemmestyreloven, men vil så lægge forfatningen til side. Det gør han ud fra den opfattelse, at det er forkert at tro, at det juridiske dokument selv bestemmer sin status. Der er ifølge BL mange eksempler på, at juridiske dokumenter, grundlove, har fået en anden status afhængig af, hvad det politiske landskab beslutter det skal have. På det opfølgende spørgsmål, om en folkeafstemning om forfatningsforslaget kan tænkes at løfte forfatningens status, svarede BL, at den færøske styrelsesordning har hjemmel i hjemmestyreloven, men at der ikke er noget i vejen for, at styrelsesordningens afløser vokser op over sine forældre, altså hjemmestyreloven. Og kommer den til folkeafstemning, kan den vokse op over, hvis det er det, man vil rent politisk.

HTT blev spurgt, om den danske grundlov kan lægges under pres ved at sende forfatningen til folkeafstemning. Ifølge HTT afhænger det af, hvordan Statsministeriet og den danske politiske myndighed kommer til at reagere på forfatningsforslaget, som sikkert læses med en lup i øjeblikket. HTT regner med, at man nok skal høre fra de danske myndigheder, hvis de mener, at forfatningsforslaget er i strid med den danske grundlov. Hvis det ikke er i strid med grundloven, hører man ikke fra dem.

Ifølge BL kan det ”at være i strid med grundloven eller ej” oversættes til, hvad der er de danske statslige interesser - og de danske statslige interesser er ifølge BL at holde sammen på rigsfællesskabet. Hvis man fra dansk side går imod en fælles politisk vilje på Færøerne, hvor Sambandspartiet og Socialdemokratiet som samhörighedspartier er med, så ved de, at kontrakten bag rigsfællesskabet er i fare, så det vil de ifølge BL sandsynligvis ikke gøre. Det kan ifølge BL godt være, at der er nogle træge danske jurister, der ikke synes at forslaget ikke passer ind i deres traditionelle opfattelse af, hvordan man statsretligt er skruet sammen, men politikerne har ofte en mere pragmatisk tolkning af loven, og det vil i sidste ende være dem, der tolker loven.

Udfordrer man ikke grundloven, når der i præamblen står ”Alle love og sædvaner skal respektere denne forfatning?”, blev der siden spurgt af journalisten. Hertil svarede HTT, at Riget har domstole-

ne under sig, og de har en klassisk tolkning af lovgrundlaget, så hvis sagen ender i Højesteret, mener han, at danske love og praksis vil blive lagt til grund frem for en færøsk forfatningslov.

HTT afsluttede med at gøre opmærksom på, at det fremsatte forfatningsforslag ikke er behandlet i partierne, men er lagt frem af enkelte lagtingsmedlemmer som medlemmer i et særligt nedsat udvalg, og at det ikke er sikkert, at det er de fremsatte formuleringer, der i sidste ende bliver vedtaget. Adspurgt, om der er sprængstof i det fremsatte forslag, svarede HTT, at det er han ikke i tvivl om, og at det her forslag også vil klargøre vejen til selvstændighed, således at processen med henblik på en eventuel selvstændighed bliver lettere.

Radioavisen den 13. marts 2010 kl. 18.00

Aftenens radioavis havde et indslag med den færøske jurist Leivur Persson (LP), der netop har skrevet speciale ved Københavns Universitet om de juridiske forhold omkring en færøsk forfatning.

LP vurderer, at der er der flere juridiske problemer i det fremsatte forfatningsforslag, der skal afklares. Første betingelse er ifølge LP, at forfatningen respekterer den danske grundlov som øverste retskilde. Der er ifølge LP ikke noget i vejen for, at Færøerne kan vedtage en forfatning inden for den nuværende statsretlige konstruktion, blot den respekterer det retlige hierarki, hvor grundloven er øverst, siden følger hjemmestyrelsen og så en eventuel færøsk styrelsesordning eller forfatning derunder.

Adspurgt, om der er nogle konkrete paragraffer i forslaget, der kan medføre problemer, svarede LP, at hvis man se på paragrafferne vedr. domstolene, så går man i forfatningsforslaget direkte ind og regulerer på et område, der ikke er et færøsk sagsområde. Selv om man med overtagelsesloven har ret til at oprette egne domstole, så har man endnu ikke overtaget området, og lovgivningen ligger derfor fortsat hos de danske myndigheder, udtalte LP. Ifølge LP fremgår det ikke af forslaget, hvad intentionerne er – om det evt. først skal gælde, når området er overtaget?

LP gør opmærksom på, at de manglende bemærkninger gør, at intentionerne med bestemmelserne står hen i det uvisse. Tanken bag de manglende bemærkninger er ifølge LP, at dokumentet derfor kan blive en mere dynamisk og levende retskilde, der kan tilpasse sig den tid den eksisterer i, og ikke kun passer til den tid, hvor den blev udarbejdet.

LP tilføjede, at det forhold, at alle partierne har været repræsenteret i forfatningsudvalget, sikkert har krævet meget for at nå til enighed om forslaget. De manglende bemærkninger kan ifølge LP skyldes, at man for at nå til enighed om forfatningsforslaget har ladet noget stå hen i det uvisse. Det har været enklere ikke at udpensle visse tvivlsspørgsmål, for det står ifølge LP klart, at hvis man havde taget klar stilling til, hvorledes bemærkningerne skal forstås, så havde halvdelen af Lagtinget næppe kunnet gå ind for det.